

Forsoning med Hamsuns minne

Debatten om Knut Hamsun som har pågått i det siste, har bragt til overflaten manges bitterhet og dype skuffelse over dikterens holdning under den annen verdenskrig. Vi får igjen bekreftet hvor dypt dette har stukket.

Det er foreslått at Sehesteds plass i sentrum av hovedstaden, hvor fire av landets største forlag holder til, skal få Knut Hamsuns navn. Dette bør avvises, men uten direkte sammenheng med bitterhet over dikterens adferd i okkupasjonstiden. Skal Knut Hamsun minnes, kan det skje på mange andre måter enn ved å gripe inn i byens sammensatte og innarbeidede mønster av navn på plasser og gater.

Historikeren Nils Johan Ringdal påpekte i Dagbladet torsdag at Knut Hamsuns tilknytning til Gyldendal Norsk Forlag ikke er noe argument for omdøping av plassen, fordi forlaget i Hamsuns tid bare hadde dør mot Universitetsgaten.

Stattholder Hannibal Sehesteds navn ble knyttet til plassen i 1874, og hedrer denne fremsynte og dynamiske Christian IVs svigersønn, som hadde en avgjørende innflytelse på utviklingen i Norge. Han talte nordmennesens interesser, han bygget og han reformerte. Det er ingen grunn til at et innfall skal fjerne hans navn for å erstatte det med Knut Hamsuns.

Med åpningslinjene i romanen «Sult» karakteriserte Knut Hamsun hovedstaden for alltid, men han ble aldri kristianenser eller osloborger. Han bosatte seg på Hamarøy, inntil han senere flyttet til Nørholm, hvor han ble værende. Dermed er det ingen spesielle steder i Oslo som kan forbindes med Hamsuns navn. Skal han minnes innenfor hovedstadens grenser, kan det skje nær sagt hvor som

Dilemmaet er dette: Som nobelprisvinner og lysende navn i norsk litteratur er Knut Hamsun en dikter det er naturlig å finne et minnesmerke over i landets hovedstad. Hadde han bare ikke opptrådt som han gjorde under okkupasjonen, ville vi ganske sikkert fått en statue for lengst, for eksempel i 1959, da det var hundre år siden hans fødsel.

Krigstiden og landssvikoppjøret er kommet på avstand. Vårt samfunn er et annet enn det var i de første etterkrigsår. Historikere har vurdert og revurdert personligheter og begivenheter. Også Hamsuns politiske holdning fremtrer i dag som annerledes enn i årene da navnet utløste hat og hans bøker ble brent.

I sin fremragende biografi «Gåten Knut Hamsun», som utkom i Norge i 1988, skriver Robert Ferguson blant annet at Hamsuns fascisme alltid vil kompromittere hans renommé både som forfatter og menneske. Men paradoksene dukker frem: «Fascismen er humørløs og hater livet; Hamsun hadde sannelig et desillusjonert forhold til livet, men han hatet det ikke... Fascisme dreier seg om lydighet og uniformering; men for ham var retten til å være seg selv det mest grunnleggende krav i livet...» Uten å ta fra ham en overbevisning kan spørsmålet stilles om hans politiske syn egentlig var hva samtiden med adskillig grunn oppfattet.

I 1995 vil det være femti år siden avslutningen av den annen verdenskrig. Fredsslutningen, krigsinnsatsen og motstandskampen vil bli markert. Med mindre sterke motforestillinger fremdeles gjør seg gjeldende hos for mange fra de fem tunge årene, kunne dette være en anledning for forsoning nettopp overfor Knut Hamsuns etter-